

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І.
МЕЧНИКОВА**

Кафедра конституційного права та правосуддя

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРАВ ЛЮДИНИ

**Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»**

**ОДЕСА
2022**

УДК 341.241.14 (076)
М58

Рецензенти:

Миколенко О.І., д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного
ат господарського права;

Донченко О.І., к.ю.н., доцент, доцент кафедри загально правових
дисциплін та міжнародного права.

Рекомендовано до друку Вченою Радою економіко-правового факультету
(*Протокол № 2 від «5» вересня 2022 р.*)

М58 Міжнародні стандарти прав людини: методичні вказівки до вивчення
навчальної дисципліни для здобувачів третього (освітньо-
наукового) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право»
[електронний ресурс] / А. В. Левенець. – Одеса, 2022. 34 с.

У методичних вказівках наведено основні положення до вивчення
дисципліни «Міжнародні стандарти прав людини» для здобувачів третього
(науково-освітнього) рівня вищої освіти освітньо-наукової програми «Право»
спеціальності 081 «Право». Основна мета рекомендацій – надати методичну
допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на
аудиторних заняттях та у процесі самостійній роботі.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Зміст навчальної дисципліни	5
Тематика та методичні вказівки для підготовки до практичних занять.....	9
Завдання для самостійної роботи	19
Методи навчання та форми контролю.....	21
Розподіл балів та критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів.....	25
Питання для підсумкового контролю.....	28
Рекомендована література.....	30

ВСТУП

Права людини є універсальною цінністю в сучасному глобалізованому світі, найголовнішим критерієм розвитку демократичної правової держави. Права людини як філософська, соціальна чи правова проблема завжди знаходилась у центрі наукових пошуків, привертала увагу відомих мислителів минулого. Історія розвитку прав людини є насиченою та такою ж давньою, як сама людина, проте переламним етапом в цій історії стає період другої половини XX століття, коли права людини перестають бути внутрішньодержавною проблемою, а перетворюються на одну з центральних міжнародно-правових проблем. Саме жахливі наслідки двох світових війн та результати тоталітарних режимів засвідчили необхідність виведення прав людини на міжнародний рівень задля спільної боротьби світової спільноти щодо їх забезпечення, реалізації та захисту на будь-якій території та незалежно від будь-яких суб'єктивних чинників (раси, релігії, кольору шкіри та ін.). Результатом цієї боротьби стали численні міжнародні договори у галузі прав людини, положення яких сформували категорію міжнародних стандартів прав людини, що виступають орієнтиром для національних законодавств у відповідній сфері.

Вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні стандарти прав людини» **має за мету** засвоєння здобувачами положень про поняття та сучасний стан розвитку міжнародних стандартів прав людини, вміння визначати їх основні види та групи, а також формування необхідних практичних навичок, які дозволять реалізувати забезпечення міжнародних стандартів прав людини і громадянина в правовій системі України, оволодіння методологією аналізу практики такого застосування. Питання прав і свобод людини і громадянина на сьогодні є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової спільноти. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод особи, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави і суспільства в цілому. Міжнародне співтовариство приділяє значну увагу розвитку та забезпеченню прав людини. Демократизації процесу, пов'язаного з проголошенням і захистом прав людини, значною мірою сприяло прийняття низки міжнародних документів в галузі прав людини, що становлять розгалужену систему відповідних міжнародних стандартів.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- формування навичок аналізу міжнародно-правових актів універсального та регіонального характеру в аспекті відображення у них стандартів прав людини;
- формування навичок визначення ступеню імплементації міжнародно-правових стандартів у галузі захисту прав людини в національне законодавство України;

- формування вмінь та навичок застосування зарубіжного досвіду створення та функціонування механізмів практичної реалізації прав людини;
- формування навичок аналізу правничого матеріалу із застосуванням різних джерел в галузі міжнародно-правового захисту прав людини та користування правовою міжнародною термінологією у цій сфері;
- засвоєння здобувачами вмінь щодо визначення особливостей міжнародних стандартів окремих груп та категорій осіб, розуміння механізму їх реалізації та імплементації на національному рівні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: теоретичні основи міжнародних стандартів прав людини, види та класифікацію цих стандартів, основні міжнародні документи в галузі прав людини, що закріплюють відповідні стандарти; механізм утворення та критерії до міжнародних стандартів прав людини; особливості та специфічні риси міжнародних стандартів окремих груп та видів прав людини.

уміти: аналізувати сучасний стан міжнародно-правового регулювання у галузі прав людини; вільно орієнтуватися у системі міжнародних документів у галузі прав людини; правильно тлумачити положення цих документів, розуміти механізми їх реалізації та процеси імплементації в національному праві.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародних стандартів прав людини (теми 1 – 3).

Тема 1. Права людини в міжнародному праві.

Специфіка розвитку міжнародного права прав людини. Соціальні причини виникнення інституту міжнародного захисту прав людини після Другої світової війни. Положення Статуту ООН про права людини і їх правове значення. Становлення принципу поваги прав людини у сучасному міжнародному публічному праві.

Класифікація прав людини у сучасному міжнародному праві. Поділ прав людини за галузями регулювання: елементарні права, громадянські права, політичні права, соціально-економічні і культурні права, принцип недискримінації. Поділ прав людини за часом виникнення: перше покоління (елементарні, громадянські, політичні права): друге покоління (соціально-економічні і культурні права): третє покоління (права народів). Поділ прав людини за суб'єктом: індивідуальні (права людини) і колективні (права народів). Позитивні і негативні права.

Поняття та сутність міжнародних стандартів прав людини. Механізм утворення міжнародних стандартів прав людини. Забезпечення міжнародних стандартів прав людини.

Тема 2. Основні міжнародні документи в галузі прав людини.

Загальна декларація прав людини 1948 р. Міжнародні пакти з прав людини, види та особливості застосування. Нормативний зміст міжнародних стандартів прав людини відповідно до Міжнародної Хартії прав людини. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. Легальні обмеження прав і свобод людини, передбачені у міжнародних стандартах.

Регіональні стандарти прав людини: Конвенція про захист прав і свобод 1950 р. і протоколи до неї; Американська конвенція про права людини 1969 р. та протоколи до неї; Африканська хартія прав людини і прав народів 1981 р.; Арабська хартія прав людини 2004 р., Конвенції СНД про права і основні свободи людини 1995 р.

Тема 3. Механізм утворення та забезпечення міжнародних стандартів прав людини.

Історичні передумови виникнення та формування міжнародних стандартів прав людини. Юридичне закріплення міжнародних стандартів прав людини. Критерії створення міжнародних стандартів прав людини. Статут ООН як базовий механізм юридичного закріплення міжнародних стандартів прав людини.

Інституційний механізм забезпечення міжнародних стандартів прав людини. Конвенційний механізм забезпечення міжнародних стандартів прав людини. Імплементация міжнародних стандартів прав людини в національне право.

Змістовий модуль 2. Міжнародні стандарти окремих прав людини (теми 4 – 7).

Тема 4. Міжнародні стандарти громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав.

Становлення та розвиток міжнародних стандартів прав першого (громадянських та політичних) та другого (економічних, соціальних та культурних) покоління. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Комісія (рада) з прав людини. Комітет з прав людини. Громадянські (особисті) права і свободи. Політичні права людини. Міжнародно-правові стандарти соціально-економічних прав людини, їх захист. Міжнародно-правові стандарти культурних прав людини.

Тема 5. Міжнародні стандарти прав жінок та дітей. Міжнародні стандарти прав осіб з інвалідністю.

Міжнародно-правовий захист жінок. Конвенція про політичні права жінок. Конвенція про громадянство заміжньої жінки. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.

Міжнародно-правовий захист дітей. Становлення міжнародного права прав дитини. Конвенція про права дитини 1989 р.

Європейські правові стандарти та правові механізми у сфері захисту дітей. Захист прав дитини міжнародним гуманітарним правом. Міжнародний захист прав дітей в умовах збройного конфлікту.

Поняття «інвалідності». Еволюція суспільних поглядів на питання «інвалідності». Існуючі стереотипи щодо осіб з інвалідністю. Конвенція ООН про права інвалідів. Проблеми «інвалідності» в Україні. «Інвалідність» та дискримінація. Механізми захисту прав людини з інвалідністю: принципи, документи, процедури. Окремі стандарти прав осіб з інвалідністю. Роль різних суб'єктів суспільства у захисті прав людей з інвалідністю. Аналіз понять «соціальна інклюзія», «соціальна інтеграція», «соціальна ізоляція». Соціальна інклюзія - необхідний принцип формування соціальної політики, забезпечення рівних прав і можливостей для всіх людей. Інклюзія і освіта. Комплексний підхід до формування соціальної політики відносно осіб з інвалідністю.

Тема 6. Міжнародні стандарти прав біженців, апатридів та трудових мігрантів.

Термін «біженець». Визначення та тлумачення у законодавстві. Термін «біженець» у міжнародному праві (після Першої світової війни. Термін

«біженець» в українському законодавстві. Регіональні міжнародні договори і конвенції, що регулюють правовий захист біженців у певному регіоні.

Термін ВПО. Термін «право притулку». Територіальний та дипломатичний притулок. Стан забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні. Головні проблеми біженців та ВПО в Україні. Біженці з зони АТО. Питання працевлаштування та пошук житла. Переселенці зі сходу України та Криму у місцях компактного поселення (МКП). Свобода пересування ВПО.

Основні міжнародно-правові документи ООН в галузі захисту прав апатридів: Конвенція ООН про статус апатридів 1954 року; Конвенція ООН про скорочення безгромадянства 1961 року.

Міжнародно-правовий статус трудящих-мігрантів. Конвенція МОП №97 «Про трудящих-мігрантів» 1949 р. Термін «трудящий-мігрант» у Конвенції МОП №97.

Тема 7. Міжнародні стандарти прав національних, етнічних та мовних меншин, корінних народів.

Історія становлення інституту міжнародного захисту прав етнічних та мовних меншин. Основні історичні етапи становлення та розвитку інституту міжнародного захисту прав етнічних меншин. Ліга націй і права меншин. Захист прав етнічних та мовних меншин в універсальних міжнародних актах. Загальна декларація прав людини. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ст. 27). Декларація про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин 1992 р. Конвенція про ліквідацію усіх форм расової дискримінації 1965 р. Конвенція про права дитини 1989 р. Європейська регіональна система захисту прав людини та національних меншин.

ТЕМАТИКА ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1. Основні міжнародні документи в галузі прав людини як джерела міжнародних стандартів.

1. Загальна декларація прав людини 1948 р.
2. Міжнародні пакти з прав людини, види та особливості їх застосування.
3. Регіональні документи в галузі прав людини, особливості їх прийняття та дії.
4. Конвенція про захист прав і основоположних свобод 1950 р. і протоколи до неї.
5. Американська конвенція про права людини 1969 р. та протоколи до неї.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

В межах вивчення даної теми здобувачі мають розглянути основні міжнародні документи, якими врегульовано міжнародні стандарти прав людини, виявити функціональні та інституційні зв'язки між ними, а також порівняти положення універсальних та регіональних міжнародних документів в галузі прав людини між собою.

Слід зазначити, що становлення міжнародного права прав людини пов'язане з розробкою й ухваленням міжнародних актів універсального характеру, у яких права людини було систематизовано, а також із формуванням міжнародних організаційних механізмів захисту цих прав. У міжнародному праві така систематизація була здійснена з 1948 по 1966 роки в серії нормативних актів, неофіційно іменованих Міжнародною хартією прав людини, яку складають Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. У ці ж роки були створені найважливіші універсальні міжнародні механізми захисту прав людини. Міжнародна хартія прав людини є нормативно-правовою основою міжнародного права прав людини.

Загальна декларація прав людини ухвалена 10 грудня 1948 р. і досі залишається з багатьох поглядів документом унікальним. Це був перший міжнародний акт, у якому були викладені громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права людини. Вперше вони були викладені в міжнародному документі систематизовано, у вигляді каталогу, тобто як перелік прав і свобод. Декларація вперше проголосила необхідність єдиного для всіх розуміння прав людини. Уперше в міжнародному праві Декларація пов'язувала дотримання прав людини з рухом до демократії.

Розглядаючи особливості Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року, який виступає важливою частиною Міжнародного білтю про права людини, здобувачі мають розуміти, що цей акт

є одним із найбільш авторитетних міжнародно-правових договорів про права людини. Його текст може бути умовно розділений на дві частини: статті, у яких викладено зміст громадянських і політичних прав, і статті, що стосуються міжнародного контролю за дотриманням цих прав. Формулювання статей про права людини не залишають сумнівів у їхньому імперативному характері. Це є наслідком розуміння того, що з дотриманням саме громадянських і політичних прав пов'язані гарантії особистої свободи людини та рух суспільства до дійової демократії.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. був підписаний одночасно з Міжнародним пактом про громадянські та політичні права. Його юридичні особливості пов'язані з особливостями проголошених у ньому економічних, соціальних і культурних прав. Економічні, соціальні та культурні права є невід'ємними, як і громадянські та політичні права, і не менш важливими. Проте існують суттєві особливості в реалізації економічних, соціальних і культурних прав. Вони витратні, тобто обсяг їхньої реалізації залежить від економічного добробуту держави, а тому не може бути однаковим у різних країнах.

Вивчення питання щодо регіональних систем захисту прав людини здобувачі мають здійснювати у напрямку окреслення основних їх видів, розуміння складових елементів цих систем, а також основних відмінностей їх одна від одної та від універсальної системи загалом.

Практичне заняття 2. Механізм утворення та забезпечення міжнародних стандартів прав людини.

1. Еволюція міжнародних стандартів прав людини та їх юридичне закріплення.
2. Критерії та умови створення міжнародних стандартів прав людини.
3. Статут ООН як основне джерело міжнародних стандартів прав людини.
4. Інституційний механізм забезпечення міжнародних стандартів прав людини.
5. Імплементация міжнародних стандартів прав людини у національне право.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Розглядаючи питання даної теми, здобувачі мають розуміти перш за все сутність поняття «механізм утворення міжнародних стандартів прав людини» як певний процес, що пояснює яким чином виникають міжнародно-правові стандарти прав людини. З цього приводу, можна виділити два етапи у розвитку механізму утворення міжнародно-правових стандартів прав людини: 1) колективне усвідомлення важливості міжнародно-правових стандартів прав людини та 2) юридичне закріплення міжнародно-правових стандартів прав людини.

Здобувачі мають проаналізувати еволюційний процес становлення та закріплення міжнародних стандартів прав людини, та їх подальше

розгалуження, а також роль та значення інституційної складової забезпечення та захисту цих стандартів. Також ними особлива увага має бути приділена статусу ООН як центральної організації в галузі міжнародного права прав людини, визначенню структури та повноважень його органів, що безпосередньо займаються відповідними функціями та окреслення найважливіших процедур, що закріплені за цими органами.

Вивчення окреслених питань здобувачі мають здійснювати з урахуванням того, що схематично всі правозахисні міжнародні організації можна розподілити на дві групи: універсальні та регіональні. Універсальні правозахисні механізми – це органи й організації, які поширюють свою діяльність на увесь світ, незалежно від державних і регіональних кордонів. Ці механізми тією чи іншою мірою пов'язані з основною міжнародною організацією світу – ООН. Це не випадково: по-перше, її членами є майже всі держави світу, по-друге, відповідно до Статуту ООН однієї з основних цілей діяльності цієї організації є “утвердження віри в основні права людини, у гідність і цінність людської особистості”.

Здобувачі мають розуміти систему універсальних органів в галузі прав людини, зокрема такі їх види, як постійні уставні органи, створення та діяльність яких передбачена самим Статутом ООН, договірні органи, які створювались пізніше в ході розробки та прийняття основних міжнародних договорів в галузі прав людини та спеціалізованих органів та установ, призначених здійснювати діяльність щодо захисту певних, часто найбільш вразливих груп людей (МОП, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та ін.). Окрім того, вони мають знати їх основні засади діяльності, особливості процедур, якими вони володіють задля забезпечення та захисту прав людини.

Для написання доповіді здобувачі мають дослідити сутність та особливості пілотних та квазіпілотних рішень ЄСПЛ, проаналізувати подібні рішення щодо України та зробити висновки, які права людини є найбільш складними з погляду реалізації та захисту у нашій державі.

Практичне заняття 3. Міжнародні стандарти громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав. Міжнародні стандарти прав жінок та дітей. Міжнародні стандарти прав осіб з інвалідністю.

1. Поняття та структура Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року.
2. Структура та зміст Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права 1966 року.
3. Інституційний механізм захисту громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав.
4. Міжнародні стандарти прав жінок. Конвенція про політичні права жінок.
5. Міжнародні стандарти прав дітей. Становлення міжнародного права прав дитини.

6. Права людини з інвалідністю: поняття, сутність, види.
7. Національна система захисту прав людини з інвалідністю в Україні.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

У межах вивчення окреслених питань здобувачі мають звернути увагу на зміст та систему міжнародних стандартів окремих видів прав людини, а саме: особистих (громадянських), політичних, економічних, соціальних та культурних.

Так, в контексті дослідження міжнародних стандартів особистих або громадянських та політичних прав перш за все слід звернутись до положень Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року. Здобувачі мають дослідити структуру цього документу, визначити систему основних особистих (громадянських) та політичних прав, які містяться в ньому, виявити позитивні та негативні зобов'язання держав щодо захисту відповідних прав. Слід зазначити, що вказаний міжнародний договір складається з преамбули та 53 статей, об'єднаних у 6 частинах, і проголошує широкий перелік основних прав і свобод, які повинні надаватися кожною державою всім особам, що перебувають у межах її території та під її юрисдикцією без будь-якої різниці щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи іншої обставини (п. 1. ст. 2). З цією метою учасники цього Пакту взяли на себе зобов'язання вжити законодавчі або інші заходи відповідно до своїх конституційних процедур, які можуть виявитися необхідними для здійснення прав, визнаних у цьому Пакті (п. 2. ст. 2). «Всі люди, - підкреслюється в Пакті, - є рівними перед законом і мають право без будь-якої дискримінації на рівний захист закону» (ст. 23). Окремою статтею в документі визнається право осіб, які належать до етнічних, релігійних і мовних меншостей, «користуватися своєю культурою, сповідувати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мовою» (ст. 27).

Щодо переліку конкретних прав, встановлених Пактом, до таких належать: право на життя (ст. 6); заборона катування чи жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, неприпустимість без вільної згоди людини піддання її медичним чи науковим дослідом (ст. 7); заборона рабства і работоргівлі в усіх їх видах та примусової праці (ст. 8); право кожного на свободу та особисту недоторканність (ст. 9); право осіб, позбавлених волі, на гуманне поводження і поважання гідності (ст. 10); право на вільне пересування і свобода вибору місця проживання (ст. 12); рівність всіх осіб перед судами і трибуналами (ст. 14); право кожної людини, де б вона не перебувала, на визнання її правосуб'єктності (ст. 16); невтручання в особисте та сімейне життя людини, недоторканність її житла, таємниці кореспонденції (ст. 17); право на свободу думки, совісті і релігії (ст. 18); право на мирні збори (ст. 22) та ін. Серед політичних прав Пакт проголошує право кожного громадянина без будь-якої дискримінації брати

участь у веденні державних справ як безпосередньо, так і через своїх вільно обраних представників, голосувати і бути обраним на справжніх періодичних виборах, які проводяться на основі загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні і забезпечують свободу волевиявлення виборців; допускатися в своїй країні на загальних умовах рівності до державної служби (ст. 25).

Відповідно до Пакту про громадянські і політичні права, закріплені в ньому певні фундаментальні права і свободи мають дотримуватися у будь-якій ситуації, навіть в умовах збройних конфліктів. Так, згідно з п. 1 ст. 4 цього документа «під час надзвичайного становище в державі, при якому життя нації перебуває під загрозою і про наявність якого офіційно оголошується, держави-учасниці цього Пакту можуть вжити заходів на відступ від своїх зобов'язань за цим Пактом лише настільки, наскільки це диктується гостротою становища, за умови, що такі заходи не є сумісними з їх іншими зобов'язаннями за міжнародним правом і не тягнуть за собою дискримінації виключно на основі раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи соціального походження».

Також з метою вивчення питань теми щодо сутності міжнародних стандартів економічних, соціальних та культурних прав, здобувачі мають звернутись до положень Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права 1966 року, проаналізувати його структуру, зміст та особливості реалізації державами-учасницями.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права складається з преамбули і 31 статті, які поділені на 5 частин. У преамбулі відзначається, що права, проголошені в пакті, впливають з властивої людській особі гідності, а ідеал людської особи, вільної від страху та нужди, можна здійснити лише за наявності таких умов, за яких кожен може користуватися своїми економічними, соціальними і культурними правами. Конкретний їх перелік розпочинається з проголошення права на працю (ст. 6), права кожного на справедливі і сприятливі умови праці (ст. 7), право на соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування (ст. 9), право кожного на достатній життєвий рівень для нього і його сім'ї (ст. 11), право кожної людини на освіту (ст. 13), право на участь у культурному житті, користування результатами наукового прогресу (ст. 15).

Згідно зі ст. 2 Пакту, держави, які приєдналися до нього, зобов'язувалися в індивідуальному порядку і в порядку міжнародної допомоги та співробітництва, зокрема в економічній і технічній галузях, вжити в максимальних межах наявних ресурсів заходи щодо забезпечення поступового здійснення визначених у цьому документі прав усіма належними способами, включаючи, зокрема, ухвалення законодавчих актів. Держави також брали на себе зобов'язання гарантувати, що права, проголошені в Пакті, здійснюватимуться без будь-якої дискримінації щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань,

національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи інших обставин.

Здобувачі мають не лише знати особливості змісту кожного з названих міжнародних пактів, але й розуміти різну правову природу прав, які вони врегульовують, а також систему міжнародних зобов'язань держави щодо забезпечення, реалізації та захисту цих прав.

Окрім класифікації міжнародних стандартів прав людини за групами прав, не менш важливою є класифікація за групами осіб. У цьому відношенні здобувачі мають визначати тенденції розвитку міжнародних стандартів прав людини у напрямку виокремлення різних категорій вразливих груп, які потребують особливої уваги та захисту з боку міжнародної спільноти.

Так, перш за все слід звернути увагу на сутність міжнародної системи захисту прав жінок, найголовнішими джерелами якої є Конвенція про політичні права жінок (Нью-Йорк, 31 березня 1953), Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенція Міжнародної організації праці № 156 про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок (Женева, 3 червня 1981), Конвенція Міжнародної організації праці № 100 про рівну винагороду чоловіків і жінок за працю рівної цінності (Женева, 6 червня 1951) та ін.

Здобувачі мають знати не лише зміст вказаних міжнародних договорів в галузі прав жінок, але й розуміти інституційну складову механізму захисту їх прав, знати основні процедури та механізми органів, покликаних забезпечити захист прав жінок на міжнародному рівні.

В межах вивчення питань щодо міжнародного захисту прав дітей здобувачам слід зупинитись на питаннях міжнародно-правової регламентації відповідного статусу, основою якого є Загальна декларація прав людини 1948 р., у якій зазначено, що користування основними правами людини не залежить від віку, акцентовано увагу на необхідності особливого захисту материнства та дитинства (ст. 25) та вперше сформульовані основні вимоги одержання освіти (ст. 26). У цей же час у конвенціях МОП були розпочаті міжнародні зусилля щодо обмеження експлуатації дитячої праці. Одним із найважливіших міжнародно-правових актів щодо захисту прав дитини є ухвалена в 1989 р. Конвенція про права дитини, у якій сформульовані основні уявлення сучасного людства про місце дітей у суспільстві. З метою “розгляду прогресу, досягнутого державами-учасницями щодо виконання зобов'язань, взятих згідно з цією Конвенцією”, відповідно до ст. 43 засновано Комітет із прав дитини.

Таким чином, здобувачі мають розуміти сутність та зміст відповідної конвенції, структуру та особливості діяльності Комітету з прав дитини, процедурі та механізми його діяльності.

Також окрему увагу здобувачі мають приділити аналізу основних положень міжнародного права щодо визначення міжнародних стандартів прав осіб з інвалідністю, а також становлення системи їх забезпечення та захисту. Особливу увагу при цьому має бути звернуто на положення

Конвенції про права осіб з інвалідністю, яку було прийнято Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 13 грудня 2006 року та відкрито для підписання 30 березня 2007 року. Після ратифікації 20-ю стороною вона набула чинності 3 травня 2008 року. Станом на листопад 2019 документ має 163 підписантів та 181 сторону, до складу яких уходять 180 держав та Європейський Союз (який ратифікував 23 грудня 2010 року, оскільки компетенція держав-членів була передана Європейському Союзу).

Здобувачі мають розуміти зобов'язання держав за положеннями конвенції, а також особливості здійснення державної політики, яка базується на ставленні до людей з обмеженими можливостями не як до об'єктів благодійності, медикаментозного лікування та соціального захисту, а як до повноправних та рівноправних членів суспільства з правами людини. Конвенція про права осіб з інвалідністю стала першим договором про права людини у XXI столітті.

Практичне заняття 4. Міжнародні стандарти прав біженців, апатридів та трудових мігрантів. Міжнародні стандарти прав національних, етнічних та мовних меншин, корінних народів.

1. Термін «біженець»: визначення та тлумачення у міжнародному та національному праві.
2. Міжнародно-правовий статус біженців, основні документи ООН в галузі захисту прав біженців.
3. Стан забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні.
4. Основні міжнародно-правові документи ООН в галузі захисту прав апатридів: Конвенція ООН про статус апатридів 1954 року; Конвенція ООН про скорочення безгромадянства 1961 року.
5. Міжнародно-правовий статус трудящих-мігрантів. Конвенція МОП №97 «Про трудящих-мігрантів» 1949 р.
6. Історія становлення інституту міжнародного захисту прав національних, етнічних та мовних меншин.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Вивчення даної теми передбачає розгляд окремих питань міжнародно-правового статусу біженців, апатридів, внутрішньо-переміщених осіб та трудових мігрантів, окреслення спільних рис їх статусу та принципів міжнародного захисту їх прав.

Розгляд питання щодо сутності категорії «біженець» передбачає звернення до відповідної категорії та її еволюції в міжнародному праві. Міжнародні події, пов'язані із масовими порушеннями прав людини, насильницьким захопленням територій, військовими діями (геноцид вірменів у 1915 р., жовтневий переворот 1917 р. в Росії, прихід до влади у 1933 р. в Німеччині націонал-соціалістів та ін.) спричинили міграцію мільйонів людей.

Опинившись в інших державах, ці люди не хотіли, а частіше за все не могли розраховувати на захист країн свого походження.

Після закінчення Другої світової війни питаннями біженців опікувалася ООН. Саме під егідою цієї організації у 1951 році була прийнята Конвенція про статус біженців – універсальна міжнародна угода, що охоплює різні сфери життя біженців і гарантує їм щонайменше те ж саме поводження, що й з іноземцями, а в деяких правах зрівнює статус біженців із громадянами країни, що дає їм притулок.

Здобувачі мають знати зміст положень відповідної конвенції, які не лише визначають саме поняття «біженця» та його основних ознак, але також підстав, які дають змогу особі отримати статус біженця, та зобов'язання держави, які виходять з цього документу щодо захисту прав біженців на своїй території.

З поняттям «біженець» тісно пов'язано такий статус особи, як мігрант. Міграція в тій чи іншій мірі охоплює більшість країн сучасного світу, впливаючи на визначальні політичні, соціальні, правові та економічні процеси. Загальна декларація прав людини закріплює право на міграцію як одне з найважливіших прав людини: «Кожна людина має право вільно пересуватися і вибирати собі місце проживання у межах кожної держави.

Визначаючи категорію «мігрант», здобувачі особливу увагу мають приділити саме міжнародно-правовим стандартам трудових мігрантів, оскільки саме пошук робочих місць та гідних умов праці з високим рівнем зарплатні частіш за все змушує людей покидати свої держави та переїжджати разом із сім'ями за кордон, в чужі країни. Саме через це категорія мігрантів належить до однієї із вразливих категорій осіб, які вимагають особливих засобів захисту їх прав.

Вивчення питання щодо міжнародно-правового статусу внутрішньо переміщених осіб слід розпочати з того, що тривалий час внутрішньо переміщені особи отримували допомогу в обмеженому обсязі, а іноді навіть взагалі не отримували. Міжнародний Комітет Червоного Хреста здійснює діяльність у цій сфері. Наприкінці 1990-их рр. та у 2005 році інші організації та уряди розпочали широке обговорення даної проблеми, визнавши відсутність необхідної допомоги внутрішньо переміщеним особам та виробивши більш узгоджений, всеосяжний та «передбачуваний» підхід до вирішення проблеми.

У 1998 році були прийняті Керівні принципи з питання про переміщення осіб всередині держави, які були підготовлені представником Генерального секретаря з питання про внутрішньо переміщених осіб. Здобувачі мають знати, які ознаки характеризують статус внутрішньо переміщених осіб, причини виникнення цього статусу, принципи та гарантії захисту їх прав, особливо що стосується найбільш вразливих груп, як то дітей, осіб похилого віку, вагітних жінок, жінок з дітьми та ін.

Робота над питанням щодо міжнародних стандартів прав етнічних, національних та мовних меншин має розпочатись з аналізу універсальних

соціально-юридичних механізмів захисту прав значної кількості груп людей із мовними, релігійними, етнічними особливостями, які мешкають в державах сучасного світу та прагнуть до збереження своєї національної ідентичності. Також вони мають розуміти особливість рамкового регулювання статусу відповідної категорії осіб, складність та проблемність визначення самого поняття «меншина» та визначення індивідуальних та колективних потреб особи у відповідній галузі.

Також особливу увагу здобувачами має бути приділено специфічним правам меншин, як то: право на існування, у тому числі право на фізичне існування та право на повагу до своєї культурної самобутності, включаючи свободу від примусової асиміляції; заборону дискримінації осіб, які належать до національних та інших меншин; право на вільне збереження та розвиток культурної самобутності та ін. Окремо слід розглянути особливі права меншин в політичній сфері, а саме: право на створення громадських організацій, зокрема створення міжнародних неурядових організацій і участь у їхній діяльності; право на культурну автономію; право впливати на ухвалення рішень, що стосуються меншин, шляхом створення законодавчо врегульованих механізмів та багато інших.

Вивчення питання щодо міжнародних стандартів прав корінних народів також вимагає від здобувачів розуміння термінологічного визначення цього поняття, його головних ознак, обсягу прав та гарантій їх реалізації. Також дане питання слід розглядати через призму національного законодавства України щодо визначення кримськотатарського народу корінним народом території АРК.

Практичне заняття 5.

Презентація результатів ІНДЗ, виконаного за темою, дотичною до теми дисертаційного дослідження (за допомогою мультимедійних технологій).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

До самостійної роботи здобувачів відноситься: підготовка до лекцій та практичних занять; підготовка доповідей та аналітичних оглядів на визначену тему; виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ) та підготовка його презентації до захисту

Самостійні індивідуальні завдання виконується здобувачами для закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни «Міжнародні стандарти прав людини». Такі завдання передбачені у кожному практичному занятті, мають окрему систему та критерії оцінювання та є формою поточного контролю знань здобувачів. Індивідуальні завдання дозволяють здобувачам опанувати практичні навички для розгляду та аналізу найбільш складних та проблемних питань навчальної дисципліни, вдосконалення навичок проведення самостійної науково-аналітичної роботи. Індивідуальні завдання здаються на практичних заняттях відповідно до графіку вивчення дисципліни.

Методи контролю знань здобувачів: поточне оцінювання усних відповідей та письмових завдань; завдань, що виносяться на самостійне опрацювання; оцінювання індивідуальних навчально-дослідних завдань; підсумковий контроль

Теми доповідей/аналітичних оглядів для самостійної підготовки

Тема 1. Основні міжнародні документи в галузі прав людини як джерела міжнародних стандартів.

Тема доповіді:

1. Підготовка доповіді (до 3-х сторінок) у вигляді компаративного аналізу щодо визначення основних відмінних рис функціонування та діяльності міжамериканської та європейської систем захисту прав людини.

Тема 2. Механізм утворення та забезпечення міжнародних стандартів прав людини.

Тема доповіді:

1. Проаналізуйте стан виконання Україною міжнародних стандартів прав людини, визначених у Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року (на прикладі будь-якого пілотного рішення ЄСПЛ щодо України) (аналітична доповідь до 3-х сторінок)

Тема 3. Міжнародні стандарти громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав. Міжнародні стандарти прав жінок та дітей. Міжнародні стандарти прав осіб з інвалідністю.

Тема доповіді (на вибір):

1. Проаналізуйте практику розгляду індивідуальних скарг проти України Комітетом ООН з прав людини та надайте власні пропозиції щодо вдосконалення цього механізму (доповідь до 3-х сторінок).
2. Підготуйте доповіді (до 3-х сторінок) на тему «Особливості міжнародного захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту».

Тема 4. Міжнародні стандарти прав біженців, апатридів та трудових мігрантів. Міжнародні стандарти прав національних, етнічних та мовних меншин, корінних народів.

Тема доповіді (на вибір):

1. Проаналізуйте стан реалізації міжнародних стандартів прав внутрішньо переміщених осіб в національному законодавстві України (аналітичне повідомлення до 3-х сторінок).
2. Підготуйте доповідь (до 5-ти сторінок) на тему: «Міжнародні стандарти прав корінних народів: історія становлення та імплементація в Україні».

ВИМОГИ ТА КРИТЕРІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ

Виконання ІНДЗ має за мету допомогти здобувачам опанувати нові методи здійснення наукових досліджень, застосовувати їх при написанні власної дисертації, розширити предмет наукових пошуків завдяки використанню комплексного та мультидисциплінарного підходу.

Індивідуальне завдання виконується у формі реферату, тема якого визначається індивідуально для кожного здобувача на початку вивчення дисципліни та є дотичною до теми дисертаційного дослідження.

Обсяг роботи – до 20 сторінок, оформлених на аркушах формату А-4, шрифт Times New Roman, кегль 14, інтервал 1,5.

Термін готовності роботи та надання її на перевірку – за тиждень до завершення практичних занять. Захист ІНДЗ відбувається на останньому практичному занятті (у вигляді мультимедійної презентації обсягом 10-15 слайдів).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

У процесі вивчення навчальної дисципліни застосовуються наступні методи:

словесні: лекції, пояснення, обговорення проблемних ситуацій, дискусії;
наочні: мультимедійні презентації;

практичні: робота з нормативними актами, підготовка доповідей та аналітичних повідомлень, написання та захист реферату.

Оцінювання знань здобувачів проводиться за формами контролю:

- поточний – опитування аспірантів під час лекційних та семінарських занять, оцінювання виступів із презентаціями та доповідями, оцінювання участі у дискусіях та обговореннях проблемних ситуацій.

- періодичний – оцінювання результатів захисту індивідуального наукового дослідження (у вигляді реферату), виконаного за темою, дотичною до теми дисертаційного дослідження.

- підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за різними видами роботи

Вид роботи		Кількість балів
Поточний контроль:		
- Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті		від 0 до 5
- Підготовка доповідей /аналітичних повідомлень		від 0 до 5
- Участь у дискусіях та обговореннях проблемних ситуацій		від 0 до 3
Періодичний контроль:		
- Написання та захист індивідуальної науково-дослідної роботи (реферату)		Від 0 до 25
Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає істотні помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	2 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

	3 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
	4 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє достатні знання, дає повні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
	5 балів	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади та пропозиції щодо дискусійних питань; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
Підготовка доповідей/аналітичних оглядів	0 балів	Доповідь/аналітичний огляд не виконано.
	1 бал	Здобувач зробив доповідь/аналітичний огляд, виокремив основні положення кожного з джерел, але виклав їх у вигляді незв'язаних пунктів, не витримав вимог щодо обсягу роботи.
	2 бали	Здобувач в цілому правильно виокремив основні положення кожного з джерел, виклав у вигляді логічного матеріалу, проте використовує загальні фрази, не проводить аналізу викладеного матеріалу, не зробив узагальнюючих висновків
	3 бали	Здобувач опрацював основний обсяг необхідних джерел, виокремив положення, які стосуються теми роботи структурно об'єднав їх, проте не зробив ґрунтовного аналізу та власних висновків
	4 бали	Здобувач опрацював та виокремив найголовніші положення з наявних джерел, логічно та ґрунтовно розкрив тему роботи, проявив достатній рівень аналітичних здібностей при роботі з нормативним та теоретичним матеріалом, надав власні висновки та пропозиції
	5 балів	Здобувач проявив творчий підхід до розкриття теми роботи, продемонстрував високий рівень аналізу наявного матеріалу, активно застосовував порівняльно-правовий метод при розкритті теми, дійшов власних висновків та надав пропозиції щодо найбільш складних та проблемних питань теми.

Участь у дискусіях та обговорення проблемних ситуацій	0 балів	Здобувач не бере участі у дискусіях, є стороннім спостерігачем, не орієнтується у основній відповіді та не може її проаналізувати
	1 бал	Здобувач володіє основним матеріалом обговорюваної теми, вміє аналізувати основну відповідь, проте не може навести додаткових позицій або висловити власну думку.
	2 бали	Здобувач виклав матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловив власну думку.
	3 бали	Здобувач глибоко володіє матеріалом, чітко визначає його зміст; зробив глибокий системний аналіз змісту виступу, виявив нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надає власні аргументи щодо основних положень даної теми.
Виконання та захист ІНДЗ	0 балів	ІНДЗ не виконана, робота виконана не самостійно або запозичена з мережі Інтернет.
	1-5 балів	ІНДЗ виконано самостійно, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки (або вони взагалі відсутні), тема не розкрита, робота не відповідає вимогам.
	6-12 балів	Робота виконана самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита проте із значними прогалинами, інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками.
	13-18 балів	ІНДЗ виконано самостійно, оформлення відповідає вимогам, опрацьована актуальність теми із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані самостійні висновки, тема загалом розкрита, інформація у презентації подана із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.

	19-25 балів	ІНДЗ та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні судження, підкріплені фактичними доказами та розрахунками, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
--	-------------	---

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Поточний та періодичний контроль							Сума балів	
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2					Індивідуальне завдання
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
-	13	13	10	13	13	13		
0-26			0-49				0-25	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90-100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	незараховано
0-34	F	

Критерії оцінювання

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала / Оцінка ECTS	Теоретична підготовка	Практична підготовка
зараховано	90 – 100 / A	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, розгорнуто, обґрунтовано та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Здобувач демонструє чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку, правильно формулює тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, робить самостійні висновки. Здобувач вміє виявляти причинно-наслідкові зв'язки, самостійно	Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичних завдань, виконує практичні завдання не передбачені навчальною програмою, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

		знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення знань.	
Зараховано	85 – 89 / B	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття).	Здобувач має стійкі навички виконання практичних завдань, правильно вирішує більшість практичних завдань.
	75 – 84 / C	Здобувач виявляє загалом високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, але не вміє самостійно аналізувати деякі питання, не повністю переконливо аргументувати свої відповіді, допускає незначні неточності.	Здобувач за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою навчальної дисципліни.
Зараховано	70 – 74 / D	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Здобувач знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків.	Здобувач має елементарні навички виконання практичних завдань, правильно вирішує лише половину практичних завдань.
	60 – 69 / E	Здобувач не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв та змісту нормативно-правових актів. Здобувач надає нечіткі характеристики відповідних явищ, викладає свої думки з істотним порушенням логіки подання	Здобувач може використовувати знання лише в стандартних практичних ситуаціях, має нестійкі навички виконання практичних завдань, робить багато суттєвих помилок.

		матеріалу.	
Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	35 – 59 / FX	Здобувач не правильно розкриває сутність базових питань навчальної дисципліни, допускає суттєві змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки.	Здобувач здатний виконати лише окремі практичні завдання за допомогою викладача. У здобувача відсутні сформовані уміння та навички.
Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 – 34 / F	Здобувач не знає основних положень навчальної дисципліни, не володіє навчальним матеріалом.	Здобувач виконує лише елементи практичних завдань, потребує постійної допомоги викладача.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність міжнародного права прав людини: виникнення та розвиток.
2. Доктрина державного суверенітету та міжнародне право прав людини.
3. Сутність міжнародних стандартів прав людини.
4. Універсальні та регіональні міжнародні стандарти прав людини.
5. Класифікація прав людини у сучасному міжнародному праві.
6. Історичні передумови виникнення та формування міжнародних стандартів прав людини.
7. Юридичне закріплення міжнародних стандартів прав людини.
8. Критерії створення міжнародних стандартів прав людини.
9. Статут ООН як базовий механізм юридичного закріплення міжнародних стандартів прав людини.
10. Загальна декларація прав людини 1948 р. як джерело міжнародних стандартів прав людини.
11. Міжнародні пакти з прав людини, види та особливості їх застосування.
12. Регіональні документи в галузі прав людини, особливості їх прийняття та дії.
13. Конвенція про захист прав і основоположних свобод 1950 р. і протоколи до неї.
14. Інституційний механізм забезпечення міжнародних стандартів прав людини.
15. Конвенційний механізм забезпечення міжнародних стандартів прав людини.
16. Імплементация міжнародних стандартів прав людини в національне право.
17. Міжнародні стандарти особистих та політичних прав.
18. Комітет ООН з прав людини в системі захисту особистих та політичних прав.
19. Міжнародні стандарти економічних, соціальних та культурних прав.
20. Комітет з економічних, соціальних та культурних прав: історія створення та повноваження.
21. Міжнародно-правові стандарти захисту прав жінок.
22. Міжнародно-правовий захист дітей.
23. Права людини з інвалідністю: поняття, сутність, види.
24. Механізми захисту прав людини з інвалідністю: принципи, документи, процедури.
25. Національна система захисту прав людини з інвалідністю в Україні.
26. Термін «біженець»: визначення та тлумачення у міжнародному та національному праві.
27. Міжнародно-правовий статус біженців, основні документи ООН в галузі захисту прав біженців.
28. Стан забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні.

29. Основні міжнародно-правові документи ООН в галузі захисту прав апатридів: Конвенція ООН про статус апатридів 1954 року; Конвенція ООН про скорочення безгромадянства 1961 року.
30. Міжнародно-правовий статус трудящих-мігрантів. Конвенція МОП №97 «Про трудящих-мігрантів» 1949 р.
31. Історія становлення інституту міжнародного захисту прав етнічних та мовних меншин.
32. Захист прав етнічних та мовних меншин в універсальних міжнародних актах.
33. Європейська регіональна система захисту прав людини та національних меншин.
34. Європейський суд з прав людини у механізмі захисту прав етнічних та мовних меншин.
35. Правовий режим мов національних меншин.
36. Міжнародні стандарти прав корінних народів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. Arab Charter on Human Rights / <http://textus.diplomacy.edu/thina/TxFsetW.asp?tURL=http://textus.diplomacy.edu/thina/TxGetXDoc.asp?IDConv=2832>
2. ASEAN Human Rights Declaration. URL: <http://www.asean.org/news/asean-statement-communicues/item/asean-human-rights-declaration>.
3. Американська конвенція з прав людини від 22 листопада 1969 р. Сан-Хосе, Коста-Ріка. URL: cidh.oas.org/Basicos/English/Basic3.American%20Convention.htm
4. Африканська хартія прав людини і народів від 27 червня 1981 р. Міжнародні акти про права людини: зб. док. / Уклад. В. А. Карташкін, Е. А. Лукашева. 2-е изд., Доп. М., 2002. С. 887-899.
5. Європейська конвенція про запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання від 28.11.1987 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068
6. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 1950 року в Римі, ратифікована Верховною Радою України від 17 липня 1997 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Конвенція о правах инвалидов від 13 грудня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71/ed20061213
9. Конвенція о правах ребенка , принята резолюцией ГА 44/25 от 20 ноября 1989 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
10. Конвенция о статусе апатридов от 28.09.1954 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232
11. Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принята резолюцией ГА 39/46 от 10 декабря 1984 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085
12. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 9 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155
13. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Нью-Йорк, 18 грудня 1979 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
14. Международная конвенция о защите прав всех трудящихся-мигрантов и членов их семей, принята резолюцией Генеральной Ассамблеи 45/158 от 18 декабря 1990 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203
15. Международная конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации, принята резолюцией ГА 2106 (XX) от 21 декабря 1965 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105
16. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. №1.

17. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. № 2.
18. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду, прийнятий 26 червня 1945 року в м. Сан-Франциско. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed19450626
19. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_086
20. Факультативний протокол к Конвенции против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания, принят ГА 18 декабря 2002 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f48

Основна література:

1. Аракелян М.Р. Міжнародно-правовий захист прав людини: навчально-методичний посібник з тестовими завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. О.: Фенікс, 2019. 194 с.
2. Белоколот О., Яременко Б. Права людини у міжнародних відносинах у новій концепції зовнішньої політики України. Луцьк, 2016. 83 с.
3. Грінченко О.О., Бабін Б.В., Приходько А.В. Питання розвитку та реалізації міжнародних стандартів прав корінних народів. Фенікс, 2018. 238 с.
4. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
5. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. Киев : Истина, 2010. 480 с.
6. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, Л. О. Фоміна ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. – 3-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 494 с.
7. Міжнародні стандарти прав людини. Журналістика. / За заг. ред. В. Ю. Лутковської. Київ: Український інститут з прав людини, 2019. 145 с. URL: https://www.irf.ua/content/files/international_human_rights_standards._journalism.pdf
8. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.
9. Права человека: международное право и национальное законодательство / под ред. проф. В.В. Филлипова. Вильнюс, 2011. 338 с.
10. Права человека: междунар. правовые док. и практика их применения: в 4 т. / сост. Е. В. Кузнецова. Минск : Амалфея, 2009. Т. 1–4.

11. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / Сироїд Т. Л. та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Сироїд Т. Л. ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Юрид. ф-т, Каф. міжнар. і європ. права. Харків : Бровін О. В., 2018. 290 с.
12. Степаненко К., Гудим І. Міжнародно-правові стандарти прав людини: конспект лекцій. Дніпро, 2019. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2020/kzpd/112.6.pdf>

Додаткова література:

13. Bondaruk, M., Melenko, S. H., Omelchuk, L., Radchenko, L., & Levenets, A. (2021). Justicia juvenil y protección de los derechos del niño en Europa: la práctica del tribunal europeo de derechos humanos. *Cuestiones Políticas*, 39(68), 167-185. Recuperado a partir de: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/35405>
14. Horielova V. Yu. Moral aspects of protection of personal data of individuals in international documents and judgments of the European court of human rights. *Альманах міжнародного права*. 2020. Випуск 23. С.96-102
15. Біла-Кисельова А. А. Міжнародні стандарти щодо прав осіб, які ув'язнені та очікують на судовий розгляд. *Альманах міжнародного права*. 2020. Випуск 23. С.87-95
16. Біліченко В.В. Міжнародні стандарти щодо захисту ключових прав та свобод людини в діяльності правоохоронних органів України. *Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія"*. 2020. Том 27. С.30-35.
17. Державна політика щодо захисту прав національних меншин: досвід країн вишеградської групи / Колективна монографія. Львів. Видавництво «Сорока», 2019. 184 с.
18. Деркач А. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та їх відображення в Конституції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №8. С. 124-127.
19. Дубчак Л. М. Міжнародна політика захисту прав людини в умовах глобалізації. *Право та державне управління*. 2019. №1 (34). Том2. С.45-51.
20. Замула Ю. А. Що ми знаємо про захист прав жінок? Міжнародне публічне право. *Українське право*, 17.12.2019. URL: https://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/shcho-my-znaemo-pro-zakhyst-prav-zhinok/
21. Корінні народи і правозахисна система Організації Об'єднаних Націй. Виклад фактів № 9 (Rev. 2) / ГО «Харківська правозахисна група». Харків. 2019. 52 с.
22. Костюк В. Л. Міжнародні стандарти права осіб з інвалідністю в умовах правової та соціальної держави: теоретико-правовий аспект. *Актуальні проблеми соціального права в Україні : збірник наукових праць / за ред.*

- М. І. Іншина, В. І. Щербини, С. Я. Вавженчука ; відп. ред. І. С. Сахарук.
Харків: Юрайт, 2017. С. 199-215.
23. Кулі-Іванченко К. К. Міжнародні соціальні стандарти прав людини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №1. С.55-58.
24. Левенець А. В., Лотиш О. В. Міжнародні стандарти права на безпечну медичну допомогу. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. 2019. Том 24. Випуск 2 (35). С. 15-22.
25. Левенець А.В. Міжнародно-правові стандарти прав іноземців в місцевому самоврядуванні. *Правова держава*. 2015. №19. С.48-54.
26. Левенець А.В., Корчевна Л. О. Інститут спеціалізованого омбудсмена в механізмі захисту прав людини та перспективи його запровадження в Україні. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія «Правознавство»*. 2018. Том 23. Випуск 1(32). С.7-14.
27. Левенець А.В., Хріщева О. Г. Гуманітарна інтервенція як виняток з принципу невтручання у справи держави. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. 2019. Том 24. Випуск 1 (34). С. 32-40.
28. Лихогляд В.П. Імплементация міжнародних стандартів захисту екологічних прав людини в національному праві України: сучасний стан. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №7. С.293-296.
29. Новые основные международные договоры по правам человека / Управление Верховного комиссара ООН по правам человека. Нью-Йорк ; Женева: ООН, 2007. 86 с.
30. Озерова В. Принцип загальної поваги прав людини як основоположний принцип міжнародного права. *Підприємство, господарство і право*. 2017. №11. С. 252-254.
31. Оніщенко В. В. Міжнародний універсальний інституційний механізм захисту прав людини у сфері підприємництва. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. 2020. Випуск 29. С.318-323.
32. Про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2012 р. № 706. Урядовий кур'єр від 09.08.2012 р., № 142.
33. Разметаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини: навчальний посібник. Київ, 2018. URL: <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/PhD-1-Доктрина-та-практика-системи-захисту-прав-людини.pdf>
34. Римаренко С. Міжнародні стандарти захисту прав національних меншин. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Випуск 4 (78). С. 129-142.
35. Свящук А. Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності: Навчальний посібник. Підготовлено в рамках реалізації і за підтримки

- Програми Європейського Союзу ERASMUS+ 573861–EPP–1–2016–1–EE–EPPKA2–CBHE–JP «European Human Rights Law for Universities of Ukraine and Moldova» – HRLAW. Харків, 2018. 321 с.
36. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правове підґрунтя регулювання статусу біженців і вимушених переселенців: реалії та перспективи. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: Право*. Випуск 24, 2017. С. 154-157.
37. Сироїд Т.Л. Міжнародний організаційно-правовий механізм захисту національних меншин: від витоків до сьогодення. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Серія: «Право»*. Випуск 28, 2019. С.164-174. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/14322/14028>.
38. Сироїд Т.Л. Організаційно-правові основи діяльності ООН щодо освіти в галузі прав людини. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. 2020. Випуск 29. С.332-340.
39. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Організаційно-правовий механізм захисту прав людини Європейського Союзу / Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis: Collective monograph. Riga : Izdevniecība “BaltijaPublishing”, 2019. Volume 2. 304 p. (p. 129-144).
40. Сіваш О. М., Іванова В. С. Регламентация статусу біженців на міжнародному, регіональному у національному рівнях. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. №6. С.419-421.
41. Славко А. С., Андросова О. О. Міжнародні стандарти поведінки з особами, які мають розлади психіки та поведінки. *Альманах міжнародного права*. 2020. Випуск 23. С.141-153.
42. Фоміна Л. О. Забезпечення безпеки жінок: міжнародно-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2016 . Випуск 22. С. 193–197.
43. Чижмарь К. Реалізація міжнародно-правових стандартів рівноправ'я та охорони жінок у правовій системі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №7. С.144-147.
44. Шевченко А.Л. Стандарти професійної та етичної поведінки персоналу Міжнародного кримінального суду. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. № 55, Том 2. 2019. С. 163-166.
45. Юринець Ю. Л. Моніторинг Парламентською Асамблеєю Ради Європи запровадження в Україні міжнародних стандартів прав людини як виконання зобов'язань перед Радою Європи (1995–2012 роки) та його ефективність. *Альманах міжнародного права*. 2019. Випуск 21. С.75-88.

Навчальне видання

Левенець Анжела Вікторівна

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції

**Кафедра конституційного права та правосуддя
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058**